

Schengenski informacijski sistem II – Vodnik za uveljavljanje pravice do dostopa Povzetek

Osebe, katerih osebni podatki se zbirajo, hranijo ali kako drugače obdelujejo v drugi generaciji schengenskega informacijskega sistema (v nadaljnjem besedilu: SIS II), so upravičene do pravic do dostopa do podatkov, popravka netočnih podatkov in izbrisa nezakonito shranjenih podatkov.¹ V tem vodniku so opisani postopki za uveljavljanje navedenih pravic.

I. Uvod v drugo generacijo schengenskega informacijskega sistema (SIS II)

Sistem SIS II je obsežen informacijski sistem, ki je bil vzpostavljen kot izravnalni ukrep za odpravo mejnih kontrol na notranjih mejah in katerega namen je zagotavljati visoko stopnjo varnosti na območju svobode, varnosti in pravice Evropske unije, kar vključuje vzdrževanje javnega reda in varnosti ter varovanje varnosti na ozemljih držav članic. Izvaja se v vseh državah članicah EU, razen na Cipru, Hrvaškem in Irskem², ter v štirih pridruženih državah: na Islandiji, Norveškem, v Švici in Lihtenštajnu.

Sistem SIS II je informacijski sistem, ki z izmenjavo pomembnih podatkov nacionalnim organom pregona ter pravosodnim in upravnim organom omogoča opravljanje posebnih nalog. Omejen dostop do tega sistema imata tudi evropski agenciji Europol in Eurojust.

Kategorije informacij, ki se obdelujejo

Sistem SIS II postavlja v središče dve kategoriji informacij, ki imajo obliko razpisov ukrepov zoper, prvič, osebe, za katere se zahteva prijetje, pogrešane osebe, osebe, iskane zaradi sodelovanja v sodnem postopku, zaradi prikrite ali namenske kontrole, ali državljane tretjih držav zaradi zavrnitve vstopa ali prepovedi prebivanja na schengenskem območju in, drugič, v zvezi s stvarmi, kot so vozila, potne listine ali kreditne kartice, zaradi zasega ali uporabe kot dokazov v kazenskem postopku ali zaradi prikrite ali namenske kontrole.

Pravna podlaga

Glede na vrsto razpisa ukrepa je sistem SIS II urejen bodisi z Uredbo (ES) št. 1987/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. decembra 2006 o vzpostavitvi, delovanju in uporabi druge generacije schengenskega informacijskega sistema v zvezi s postopki razpisa ukrepa, ki spadajo v okvir naslova IV Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti – nekdanji prvi steber (v nadaljnjem besedilu: uredba SIS II), ali s Sklepom Sveta 2007/533/PNZ z dne 12. junija 2007 o vzpostavitvi, delovanju in uporabi druge generacije schengenskega informacijskega sistema v zvezi s postopki, ki spadajo v okvir naslova VI Pogodbe o Evropski uniji – nekdanji tretji steber (v nadaljnjem besedilu: sklep SIS II).

Kategorije osebnih podatkov, ki se obdelujejo

Kadar se razpis ukrepa nanaša na osebo, morajo informacije vedno vključevati ime, priimek in vsa privzeta imena, spol, sklic na odločitev, na podlagi katere je bil izdan razpis ukrepa, in

¹ Te pravice so dodeljene v skladu s členom 41 Uredbe (ES) št. 1987/2006 z dne 20. decembra 2006 o vzpostavitvi, delovanju in uporabi druge generacije schengenskega informacijskega sistema (SIS II) in členom 58 Sklepa Sveta 2007/533/PNZ z dne 12. junija 2007 o vzpostavitvi, delovanju in uporabi druge generacije schengenskega informacijskega sistema (SIS II).

² Informacije iz julija 2015. Bolgarija in Romunija, ki izvajata sistem SIS, imata še vedno notranje meje. Združeno kraljestvo ima dostop do sistema SIS, razen do razpisov ukrepov za zavrnitev vstopa na schengensko ozemlje.

predlagani ukrep. Če so na voljo, lahko razpis ukrepa vsebuje informacije, kot so vse morebitne objektivne fizične posebnosti, ki se ne spreminjajo, kraj in datum rojstva, fotografije, prstni odtisi, državljanstva, ali je zadevna oseba oborožena, nasilna ali na begu, razlog za razpis ukrepa, organ, ki je izdal razpis ukrepa, sklic na odločitev, na podlagi katere je bil izdan razpis ukrepa, povezave z drugimi razpisi ukrepov, izdanimi v sistemu SIS II v skladu s členom 37 uredbe SIS II ali členom 52 sklepa SIS II.

Zgradba sistema

Sistem SIS II je sestavljen iz (1) centralnega sistema („centralni SIS II“), (2) nacionalnega sistema („N. SIS II“) v vsaki državi članici, ki bo komuniciral s centralnim SIS II, in (3) komunikacijske infrastrukture med centralnim sistemom in nacionalnimi sistemi, ki zagotavlja šifrirano navidezno omrežje, namenjeno podatkom v SIS II in izmenjavi podatkov med organi, pristojnimi za izmenjavo vseh dopolnilnih podatkov (uradi SIRENE).³

II. Pravice, dodeljene posameznikom, katerih podatki se obdelujejo v sistemu SIS II

V skladu z načeli varstva podatkov se vsem posameznikom, katerih podatki se obdelujejo v sistemu SIS II, v skladu z uredbo SIS II in sklepom SIS II⁴ dodelijo posebne pravice, ki so analizirane v nadaljevanju. Vsakdo, ki uveljavlja katero koli od teh pravic, se lahko obrne na pristojne organe v državi po lastni izbiri, v kateri se izvaja sistem SIS II. To je mogoče, ker so vse nacionalne podatkovne zbirke (N. SIS II) enake podatkovni zbirki centralnega sistema.⁵ Zato je mogoče te pravice uveljavljati v vsaki državi, ki izvaja sistem SIS II, ne glede na državo članico, ki je izdala razpis ukrepa.

Kadar posameznik uveljavlja pravico do dostopa, popravka netočnih podatkov in izbrisa nezakonito shranjenih podatkov, morajo pristojni organi predložiti odgovor v strogo določenem roku. Tako je zadevna oseba obveščena v najkrajšem možnem času, v vsakem primeru pa najpozneje v 60 dneh od datuma, ko zaprosi za dostop, lahko pa tudi prej, če nacionalna zakonodaja to omogoča.⁶ Oseba je poleg tega v najkrajšem možnem času, v vsakem primeru pa najpozneje v treh mesecih od dneva, ko zaprosi za popravek ali izbris, obveščena o nadaljnjih ukrepih v zvezi z uveljavljanjem njenih pravic do popravka in izbrisa, lahko pa tudi prej, če nacionalna zakonodaja to omogoča.⁷

Pravica do dostopa

Pravica do dostopa omogoča, da je vsakdo, ki to zahteva, obveščen o informacijah, ki se nanašajo nanj in hranijo v datoteki, kot je opredeljeno v nacionalni zakonodaji. To je temeljno načelo varstva podatkov, ki posameznikom, na katere se nanašajo osebni podatki, omogoča nadzor nad osebnimi podatki, ki jih hranijo tretje osebe. Ta pravica je izrecno določena v členu 41 uredbe SIS II in členu 58 sklepa SIS II.

³ Podatki se v sistem SIS II vnašajo, posodablajo, brišejo in iščejo prek različnih nacionalnih sistemov. Centralni sistem, ki zagotavlja tehnični nadzor in upravljanje, je v Strasbourgu (Francija) ter zagotavlja storitve za vnos in obdelavo podatkov SIS II. Varnostna kopija centralnega sistema, ki lahko zagotavlja vse funkcije glavnega centralnega sistema, če ta odpove, je blizu Salzburga v kraju Sankt Johann im Pongau (Avstrija). Vsaka država članica je odgovorna za vzpostavitev, upravljanje in vzdrževanje svojega nacionalnega sistema in njegovo povezavo s centralnim sistemom. Imenuje organ, nacionalni urad SIS II (N. SIS II), z osrednjo odgovornostjo za svoj nacionalni projekt SIS II. Ta organ je odgovoren za nemoteno delovanje in varnost nacionalnega sistema.

⁴ Glej zlasti člen 41 uredbe SIS II in člen 58 sklepa SIS II.

⁵ Glej člen 4(1)(b) uredbe in sklepa SIS II.

⁶ Glej člen 41(6) uredbe SIS II in člen 58(6) sklepa SIS II.

⁷ Glej člen 41(7) uredbe SIS II in člen 58(7) sklepa SIS II.

Pravica do dostopa se uveljavlja v skladu s pravom države članice, v kateri je predložena zahteva. Postopki se med državami razlikujejo, tako kot pravila za sporočanje podatkov vložniku zahteve. Kadar država članica prejme zahtevo za dostop do razpisa ukrepa, ki ga ni izdala, mora državi članici, ki je izdala razpis ukrepa, dati možnost, da izrazi svoje stališče v zvezi z možnostjo, da se vložniku zahteve razkrijejo podatki.⁸ Informacije se ne posredujejo osebi, na katero se nanašajo osebni podatki, če je to nujno zaradi izvedbe zakonite naloge v zvezi z razpisom ukrepa ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih.

Trenutno se uporabljata dva sistema, ki urejata pravico do dostopa do podatkov, ki jih obdelujejo organi pregona, zato se uporabljata tudi za podatke SIS. V nekaterih državah članicah je pravica do dostopa neposredna, v drugih pa posredna.

V primeru **neposrednega dostopa** se zadevna oseba obrne neposredno na organe, ki podatke obravnavajo (policijo, žandarmerijo, carino itd.). Vložniku zahteve se lahko pošljejo informacije v zvezi z njim, če to dovoljuje nacionalna zakonodaja.

V primeru **posrednega dostopa** pa oseba predloži zahtevo za dostop nacionalnemu organu za varstvo podatkov države, ki ji je bila predložena zahteva. Organ za varstvo podatkov opravi potrebna preverjanja za obravnavo zahteve in odgovori vložniku zahteve.

Pravica do popravka in izbrisa podatkov

Pravico do dostopa dopolnjuje pravica do popravka osebnih podatkov, če so netočni ali nepopolni, in pravico zahtevati njihov izbris, če so nezakonito shranjeni (člen 41(5) uredbe SIS II in člen 58(5) sklepa SIS II).

V skladu s schengenskim pravnim okvirom lahko samo država članica, ki izda razpis ukrepa v sistemu SIS II, spreminja ali briše podatke (glej člen 34(2) uredbe SIS II in člen 49(2) sklepa SIS II). Če se zahteva predloži v državi članici, ki ni izdala razpisa ukrepa, pristojni organi zadevnih držav članic z izmenjavo informacij in izvajanjem potrebnih preverjanj medsebojno sodelujejo pri obravnavi primera. Vložnik zahteve mora predložiti razloge za zahtevo za popravek ali izbris podatkov in zbrati vse pomembne dodatne informacije.

Pravna sredstva: pravica do pritožbe organu za varstvo podatkov ali začetek sodnega postopka

Člen 43 uredbe SIS II in člen 59 sklepa SIS II določata pravna sredstva, ki so na voljo posameznikom, katerih zahteve se zavrnejo. Vsaka oseba lahko na sodišču ali pri organu, pristojnem po zakonodaji katere koli države članice, vloži tožbo, s katero lahko zahteva dostop do podatkov, njihov popravek, izbris ali pridobitev oziroma odškodnine v zvezi z razpisom ukrepa, ki se nanaša nanjo.

Organi za varstvo podatkov morajo pri obravnavi pritožbe s čezmejnimi elementom medsebojno sodelovati, da se zagotovi spoštovanje pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki.

⁸ Glej člen 41(3) uredbe SIS II in člen 58(3) sklepa SIS II.